

UZAKLAR II

Dünyanın ucuna yolculuk...

Osman Atasoy www.osmanatasoy.org

Antarktika'da son seyir

Uzaklar II buzdağlarının arasından geçerek güneye doğru inmeye devam ediyor. 65 derece güney enlemine ulaştık. Artık meşhur Le Maire boğazının içindeyiz.

Antarktika'nın en etkileyici görüntülerine sahip olduğunu duyduğumuz Le Maire boğazında manzara söylendiği kadar görkemliymiş. İki yanımızda denizden dimdik çıkan sarp yamaçlar yükseliyor. Yan yana sıralı zirveler birbiriyle tezat görüntülere sahip. Bazılarının sipsivri tepeleri mızrak uçları gibi bulutları deliyor, kimilerinin ise üstü topuz gibi yusuvarlak. Yuvarlak tepelerin üzeri top top kar, buz yığınlarıyla kaplı.

Güvertede zıplayarak ısınmaya çalışan Sibel karlı sıradağları göstererek konuşuyor: "Dondurma külahlarına ne kadar benziyorlar, değil mi?" Onun gözüyle bakınca hak veriyorum. Manzara devler ülkesindeki bir dondurmacı dükkânının vitrinini andırıyor. Burası kar ve buzdan oluşmuş bir hayal ülkesi. Suyun üzeri irili ufaklı buz parçalarıyla dolu... Bazıları teknedeki küçük, bazıları ise futbol sahası büyüklüğünde... Kimi buz parçaları insanın hayal gücüne göre tuhaf şekiller almaya o kadar müsait ki. >>>

Eminim yıllar önce bu sulara gelen ilk denizciler bu kadar tedirgin değillerdi. Belki daha az bilgiliydiler, ama doğayı okuma becerileri bizden kat kat üstündü.

LEOPAR DENİZASLANI

Benim dev bir solucana benzettiğim aysbergi Sibel ensesindeki delikten sular püskürten kocaman bir balina olarak görüyör. Hava sakin, hafif bir rüzgâr esiyor. Ancak deniz gene de hareketli. Tekne ve çevremizdeki buzlar güneybatıdan gelen ölü dalgalarla aşağı yukarı inip kalkıyor. İlerden yaklaşan yeni bir buz parçasının üzerinde bir karaltı olduğunu fark ediyoruz. Dürbünle bakan Sibel, "Denizaslanına benziyor," diyor. Sonra ekliyor: "Ama bildiğimiz deniz aslanlarından farklı bir görüntüsü var." Suyun üzerine tepsi gibi yayılmış buza 100 metre kala yol kesiyoruz. Tekne sessizce buza doğru akıyor.

Buzun üzerinden güçlü bir horlama sesi geliyor. Her yer kaplayan kar ve buzun o mutlak sessizliğini bozan tuhaf bir homurtu bu... Biraz daha yaklaşınca buzun üzerinde yatanın leopar cinsi bir denizaslanı olduğunu görüyoruz. Diğer denizaslanlarının aksine saldırgan ve tehlikeli bir tür... Antarktika'ya gelen denizcilerden şişme botlarına saldırdıklarını, hatta geçen sene bir Alman kadın dalgıcın ölümüne sebep olduklarını duymuştuk.

Sibel endişeyle, "Belki de dalgıca saldıran budur," diyor. Yanından geçerken kocaman kafasını kaldırıp kanlı gözleriyle yüzümüze bakıyor. Kocaman ağzı, sinsî suratıyla ürkütücü bir yaratık... Hemcinslerinin sevimli surat ifadelerinin aksine kötü kötü bakıyor. Adeta hain bakışlı dev bir yılanı andırıyor. Ötünden geçen tekneyi birkaç saniye süzdükten sonra, başını tekrar buzdan yastığına koyup kaldığı yerden uyumasına devam ediyor. Horultusunu bir süre daha işitiyoruz, sonra Antarktika'nın o beyaz ve mutlak sessizliği her yer kaplıyor.

65 DERECE GÜNEY ENLEMİ

Antarktika'ya gelen tekneler 65 derece güney enlemine kadar inmeye çalışıyorlar. Burası buzun içinde seyredebilecekleri en uzak nokta... Daha güneye inmek genellikle çok zor, hatta bazı yıllar imkânsız. Denizin üzeri tamamen donmuş oluyor.

65 derece enlemini geçince teknede küçük bir kutlama yapıp yola devam ediyoruz. Altı mil uzunluğundaki Le Maire kanalının bir yanını Booth adlı ada, diğer yakasını ise Graham arazisinin Danco sahili oluşturuyor. Bu isimleri elimizdeki haritalardan okuyoruz. Navigasyon masasında açık haritaların ikisi de İngiliz bahriyesi basımı. 446 no.lu harita 1:150.000 ölçekli. 3375 no.lu (int. 9106) no.lu harita biraz daha büyük ölçekli; 1:60.000. Ancak üzerinde fazla bir ayrıntı bulunmuyor. Bilgilerin çoğu balina avcılarının döneminden kalma. Geniş alanların üzerinde 'Unsurveyed' yani 'sörvey edilmemiş' notu bulunuyor.

Üzerinden geçtiğimiz suların altında ne olduğunu tam olarak bilmeden seyretmek son derece tedirgin edici. Eminim yıllar önce bu sulara gelen ilk denizciler bu kadar tedirgin değillerdi. Belki bize göre daha az bilgiliydiler, üstelik ellerinde ne bugünkü seyir cihazları, ne de haritalar vardı. Ama sezgileri, doğayı okuma becerileri bizden kat kat üstündü. Kendi kendilerine yetebiliyor, kendi başlarının çaresine bakmayı becerabiliyorlardı.

Bize 'bilgi toplumu' denilen o topluluğun içinden çıkmış denizcileriz. Her şeyi önceden bilmeye alışmışız. Teknedeki elektronik aletleri kullana duyularımız körelmiş, doğaya yabancılaşmış, denizciden çok bir çeşit 'alet operatörleri' haline gelmişiz. Değil haritasız seyretmek, en basit bir rüzgâr göstergesi bozulunca dahi telaşlanıyor, rüzgârın nereden estiğini kestirmekte bile zorlanıyoruz.

BUZA ÇARPINCA

Dümende gerilip duruyorum. Antarktika'ya geldiğimiz gün aklımın bir köşesine yerleşen o rahatsız edici endişe bir türlü peşimi bırakmıyor. Buzdağlarını görüyor, yollarından kaçmaya çalışıyoruz, ama ya diğer tehlikeler. Önümüzde her an bir sığılık,

Şu uyuklayan leopar denizaslanı aslında gördüğünden tehlikeli.

Meraklı denizaslanları bazen bizi heyecanlandıracak oyunlar oynuyor.

Antarktika'nın tılsımlı Cape Renard kayaları...

bir sualtı kayalığı belirebilir. Bir anda tekneyi üzerinde bulabiliriz. Eğer böyle bir şey olursa ne yaparız, kimsenin yaşamadığı bu ıssız kütada kendi başımızın çaresine bakabilir miyiz?

Önceden dinlediğimiz hikâyeler endişemizin daha da artmasına, hatta yeni endişe kaynakları icat etmemize sebep oluyor. Uzaklar buzlar arasında 'takır tukur' sesler çıkarak kendine yol açarken Sibel, "Hani o geri dönmek zorunda kalan aileyi hatırladım mı, inşallah pervaneye bir şey olmaz" deyince aklıma o ürkütücü olay düşüyor. Yıllardır Antarktika'ya gitme hayali kuran denizci bir ailenin sonu hüsrarla biten hikâyesi.

Avrupalı çift yıllar süren hazırlık döneminden sonra nihayet geçen sene rüyalarını gerçekleştirecek hale geliyor. İki çocuklarıyla birlikte Akdeniz'den yelken basıyorlar. Meşakkatli bir yolculuktan sonra Antarktika'daki ilk adalarına ulaşıyorlar. O gün kim bilir ne kadar sevinçli ve gururluydular. Ancak kader ağlarını örüyor. Bu adamın Antarktika'daki ilk ve son durakları olacağından habersiz, demir yerine girerken pervaneleri suyun altında yüzen bir buz parçasına çarpıyor. O küçük buz parçası gerçekleşmesi yıllar süren bir hayalin de sonu oluyor. Teknenin pervanesi ve şaftı kullanılmayacak derecede hasar görüyor.

Antarktika'da motorsuz bir tekneyle haftalar boyunca buzlar arasında ilerlemek, bugünün denizcileri için düşünülmesi dahi mümkün olmayan bir iş. Şanssız aile ıssız adada durum muhakemesi yaparken neler hissettiklerini tahmin edebiliyorum. Üzüntü, endişe, korku, çokça da hayal kırıklığı... Ne yapılması gerektiğine karar vermeleri uzun sürmüyor. Aslında seçenekleri sınırlı, hatta tek. Onlar da o kararı alıyor ve ertesi gün, geldikleri yoldan kuzeye doğru gerisin geri yelken basıyorlar.

ESRARENGİZ KAYALAR

Sibel bu üzücü hikâyeyi hatırlatınca buz parçalarına daha fazla dikkat etmeye başlıyorum. Buzların çoğu su yüzeyinde, ama bazıları suyun biraz altında. Tekne bodoslamasıyla buz kırarak ilerlerken kopan buz parçalarının bir kısmı önce suya batıyor, sonra teknenin kıçından tekrar su yüzeyine çıkıyor. Bu süre içinde birinin pervaneye çarpması o kadar kolay ki. Buz dünyadaki en sert maddelerden biri, pervanemizi kolaylıkla eğip kullanılmaz hale getirebilir. Şanssızız ve tanrıya güvenip ilerliyoruz. Sibel'e, "Eğer bir daha bu sulara gelirse pervanenin etrafına koruyucu bir kafes yapacağız," diyorum.

150 metre önümüzde aniden bir kayalık beliyor, tam rotamız üzerinde, yan yana beş sivri kaya. Sudan sadece bir karış kadar yüksekteler. Dikkatli bakıyor olmasam fark etmem çok zordu. Dümeni sancağa kırıyorum. Sibel'e, "Stresin bazen faydası oluyor," diyorum. "Gergin olmasaydım, su seviyesindeki bu kayaları nasıl görecektim." Başını o tarafa çeviren Sibel, "Hangi kayalar," diyor. "Orada kaya falan yok, hayal görüyor olmasın..."

Yeniden bakıyorum; sahiden de kayalar şimdi görünmüyor. Hâlbuki az önce oradaydılar, gördüğüme eminim. Sibel başka bir yönü işaret ediyor: "Bak asıl kayalık orada..." Tam arkamızda, demin geçtiğimiz yönde yan yana bir sıra kaya görünüyor. Şaşkınlıkla bakarken kayalık gene birden kayboluyor. Derken bu sefer hemen yanı başımızda yeni bir kaya beliyor. Endişeyle bakarken birden gülmeye başlıyoruz. Bu bıyıklı bir kaya! Kocaman bir denizaslanı kafasını sudan çıkarmış, meraklı gözlerle tekneyi süzüyor. Derken yanında bir kafa daha beliyor.

Arkasından iki tane daha... Pos bıyıkları, sevimli ifadeleriyle bize doğru bakıyorlar. Bunlar iyi huylu denizaslanları... Leopar cinsinden çok farklılar, ama gene de bizi epey heyecanlandırdılar.

YOLUN SONU

Bir abide gibi yükselen Cape Renard kayalığını geçtikten sonra buzların yoğunluğu artıyor. Her yer beyaz, karayla buzdağlarını birbirinden ayırt etmek çok zor. Bazen önümüze orada olmaması gereken küçük bir ada çıkıyor. Önce bunun haritalarda gösterilmeyen minik bir ada sanıyoruz ama sonra bir buzdağı olduğunu fark ediyoruz. Ya da haritada gösterildiğinden daha uzun bir burnun yanından geçerken, sahile yığılmış aysbergler yüzünden burnun o kadar uzun gördüğünü anlıyoruz.

Bir süre sonra önümüzdeki buzlar geçit vermez bir hal alıyor. İki yaka arasındaki suyun üzeri irili ufaklı buz parçalarıyla tamamen kapanmış. Arada buzun içine giren dar koridorlar gözüktüyor, ama ucu bir yere çıkıyor mu belli değil. Dürbünle ileriyi tarıyorum. Denizin üzerinde bazı yerler tamamen donmuş. Uzaklar'ı bu buz seddinin önünde durduruyoruz. Burada bir karar almamız gerekiyor. Ya tekneyi ve kendimizi zorlayacak, buzun kalbine doğru gireceğiz, ya da geri döneceğiz.

Sibel'e, "Kış yaklaşıyor, kısa bir süre sonra buralar tamamen donacak, bir yerlerde mahsur kalırsak kışı çıkaramayız," diyorum. "Şansımızı daha fazla zorlamayalım." O da bana katılıyor: "Doğru söylüyorsun, biz zaten göreceğimizi gördük, hedefimize de ulaştık." Uzaklar'ın pruvasını yıllar sonra ilk kez kuzeye çeviriyoruz. Büyülü kıta Antarktika yavaş yavaş dümen suyumuzda kalıyor. **MBY**

"Biz zaten göreceğimizi gördük, hedefimize de ulaştık" diyor Sibel.

65 derece güney enlemi denizcilerin gittiği en uzak nokta.